

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Corpus Juris Canonici

Gregor <XIII., Papst>

M. DC. LXI. Coloniae Munatianaee, 1661

7 Si dedit ecclesiam laicus, non hanc retinebus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62953](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62953)

2 pars. Quod autem quisque sua auctoritate, quod sibi debet...

C. II. q. Cause detrimendum patitur Episcopus, qui ecclesiam suas ab alio detinet...

Placuit h, ut quicumque Episcopi quascunque ecclesias vel plebes...

1 ¶ Vicinus] Antea legobatur, vicini. Emendatum est ex editionibus conciliorum...

2 ¶ Ex consensu Primatis] Sic etiam legitur in editionibus conciliorum...

3 pars. E contra Gregorius Isami de seorsari eunti in Hispaniam...

C. III. q. Delictum persona in damnum ecclesie...

SI Episcopum talem culpam admisisse confiteri (quod absit) ut confiteri eum non irrationabiliter fuisse depositum...

C. IV. q. In personam delinquentis, non in fiscalitate ejus alio procedat.

Idem Petro Subdiacono lib. 7. epist. 42.

Cognovimus h, quod si quis ex familia culpam fecerit ecclesie...

1 ¶ Ecclesie] Hec vox dicitur à plerisque veteribus Gratiani codicibus...

2 ¶ A communione] Sic etiam legitur in Frobeniana editione...

a Eren Afric. c. 37. b Polyd. lib. 12. Bar. l. 1. c. 70. Ivo p. 30. 177. c. al. estiman. d. al. iudicium. e. Bar. l. 1. c. 445. f. vop. c. 218. g. al. Primates dederunt. h. Isami. Dia. in vita. l. 2. nu. 92. l. 1. v. p. 106. c. 11. i. al. p. b. k. al. substantia. l. al. p. b.

C. V. q. Rei eorum qui ex clero laborant...

Idem in eadem epistola.

DE a lapsis sacerdotibus, vel levitis, vel quibus clero observare te volumus...

¶ Si qui vero ex familia ecclesiastica sacerdotes, vel nasteria require, quæ secundum Deum vivere...

C. VI. q. Inutilis sacerdos ecclesiam suam...

Idem Leo quartus a Carolo Regi.

C. VII. q. Possessiones monasterii pro peccato...

Episcopo si non licet possessionem monasterii...

C. VIII. q. Quæ sacerdotes dederunt...

Idem Gelasius.

Illud g statendum censuimus, ut quascunque inofficentias clericis, aut sibi ferventibus de rebus...

Sic ergo delictum persona in damnum ecclesie commiserit, quæ procurator conditionem ecclesie potest...

QVÆSTIO VII.

1 ¶ Quid autem ecclesias de manu laicorum...

a Anstet. l. 1. c. 1. v. p. 6. c. 310. b p. 1. c. 2. b. d. c. al. panitentia. d. fortassis, tertius. e. vop. p. 1. c. 1. l. 3. c. 42. l. v. p. 7. c. 206. g. Anst. l. 1. c. 177.

*Episcopus propriam possessionem constituit. Laici autem nec sua, nec Episcopi-
non auctoritate decimas, vel ecclesiam possidere possunt. Vide Episcopi
sive beneficii, sive prebende ecclesiam, vel decimas laici dederint,
damus a ratione, duntaxat negotiati, & spoliati latronum facti.
Vnde post evesensem cathedra a eam fidelium segregati, ateri
verbera a Domino a flagellabuntur.*

C. I. § Decima a laici non possidentur.

*Unde Gregorius VII. ait in concilio Lateranensi
cap. 7. lib. 6. regest.*

Decimas h. quas in usum pietatis concessas esse ca-
nonica auctoritas demonstrat, a laicis possideri Apo-
stolica auctoritate prohibemus. Sive enim ab Episco-
pis, vel Regibus, vel quibuslibet personis eas acceperint,
nulli ecclesiam reddiderint, sicut si sacrilegii crimen com-
mittere, & aeternæ damnationis periculum incurrere. O-
portet autem i. congruentius, nos decimas & primi-
tias, quas iure sacerdotum esse sancimus, ab omni po-
pulo accipere: quas fideles Domino præcipiente offerunt,
sicut illud vaticinium Malachie c. Prophetæ. [In-
ferre omnem decimationem in horreum meum, ut sit
cibus in domo mea.] Has vero decimas sub manu Episco-
porum conferemus: ut ille, qui ceteris præest, omnibus
iustè distribuat, nec cuiquam persona honorabilis ex-
hibeat, unde alii stupuloso corde moventur: sed sint
omnia communia: quia inhonestum videtur, ut alii sa-
cerdotes habeant, alii vero detrimentum patiantur: sed
sicut una est fides catholica, ita necesse est, ut ille qui
provisor est loci, quamvis multe sint ecclesie, omnibus
tamen fideliter distribuat.

*§ Et Canon spiritus concilii a Gregorio VII. Roma in La-
teranensi habito anno Domini 1078. quod habetur lib. 6. regest. c. 12. in
Gregorio. Eodem canonem repetit Innocentius II. in con-
cilio a Roma habito, c. 9. Primumque concilium extat in lib. 12. de
Decimis.*

*¶ Oportet autem] Quæ sequuntur usque ad finem, in
antico concilio, neque in Polycarpo, aut Panormia, neque apud An-
glosan habentur.*

C. II. § De eodem. PALEA.

Unde Virbanus II.

Congregato a apud Claromontensem urbem mul-
torum Episcoporum synodali conventu, proposita
nobis est a quibusdam eorum questio de ecclesiis, vel de
ecclesiasticis possessionibus a clericis vel monachis usque
in presentiam, in consiliis Episcopis, acquisitis. Nos
autem ut saniori consilio eorundem Episcoporum, con-
descendentes pro tempore, providentesque ecclesiasticæ
paci, vel quia aliter abique inevitabilis scandali periculo
huiusmodi questio non poterat procedere, Apostolica
auctoritate decrevimus, ut ea, quæ a clericis vel mona-
chis, vel a quibusque personis, prout poterint, usque
hodie fuerint acquisita, rata perenniter, & inconcussa
permaneat: hoc tamen tenore, ne in posterum incon-
ciliis Episcopis a laici præsumant.

*¶ Quod hoc in concilio Virbani non est inventum. Habetur au-
tem in prima collectione Decretalium Bernardi Papæ, tit. de ca-
pulis monachorum, ex eodem Virbano citatum.*

C. III. § De eodem.

Item Gregorius VII.

Pervenit et ad nos fama sinistra, quod quidam Epi-
scoporum non sacerdotibus propriis diocesis, decimas
atque Christianorum oblationes conferant, sed po-
tius laicalibus personis, militum videlicet, sive servito-
rum, vel (quod gravius est) etiam consanguineis. Vnde
si quis amodo Episcopus inventus fuerit huius divini

¶ a. Math. 23. b. Polyc. 13. tit. 11. An. lib. 5. c. 35. Pam. lib. 6. c. 141. Dowd. lib. 3. c. Mal. 3. d. In collectis, c. de capul. mon. c. sup. 1. 43. pervenit. Polyc. 13. tit. 11.

precepti transgressor, inter maximos hæreticos & anti-
christos non minuitur habeatur. Et sicut Nicæna synodus
de symoniacis censuit, & qui dat Episcopus, & qui reci-
piunt ab eo laici, sive pretio, sive beneficio, aeterni incen-
dij ignibus deputentur.

*¶ In vulgato codicibus huc capiti erat præpositum nomen Pa-
lea: sed habetur in omnibus manuscriptis. Refertur autem planè
eisdem verbis 123. pervenit. Et de eodè notatum est. In Polycarpo
positum est longe copiosius, & citatur ex concilio Africano.*

**C. IV. § Fideliter decimas dant, qui omnium sua-
rion decimas faciunt.**

*Item Ambrosius in sermone quadragesimo,
cujus initium [Ecco nunc
tempus.]*

Quicumque recognoverit a in se, quod fideliter non
dederit decimas suas, modò emendat, quod minus
fecit. Quis est fideliter decimas dare? nihil nec pe-
jus, nec minus aliquando Deo offerat, aut de grano suo,
aut de vino suo, aut de fructibus arborum, aut de pec-
toribus, aut de horro, aut de negotio, aut de disciplina ven-
tione sua.

*¶ In sermone sapè citato, quò B. Ambrosio in scriptis in biblio-
theca Vaticana, & monasterio Mediolanensi servantur, sermone primo
de Quadragesima, habetur hoc capitulum.*

C. V. § Excommunicentur qui sacerdotibus decimas dare volunt.

Item ex concilio Rothomagensi.

Omnes h. decima terre, sive de frugibus, sive de po-
mis arborum, Domini sunt, & illi sanctificantur
& boves, & oves, & capræ, quæ sub pastoris virga tran-
eunt; qui quid decimum venerit, sanctificabitur Do-
mino. Non eligetur nec bonum, nec malum, nec al-
ter commutabitur. [Si quis mutaverit, & quod d. muta-
tum est, & pro quo mutatum est, sanctificabitur Do-
mino, & non redimetur.] Sed quia modò multi inveniuntur,
decimas dare nolentes; statuimus, ut fructuum Do-
mini nostri preceptum admoveantur semel, & secundò,
& tertio. Qui si non emendaverint, anathematis vin-
culo feriantur, usque ad satisfactionem & emendatio-
nem congruam.

*¶ Sic etiam auctoritate veterum codicum indultum est nomen
Palea.*

*¶ Boves] Hæc usque ad versu. sed quia, in aliquis ve-
nustis codicibus non habentur. Sunt tamen etiam apud exteros
collectores.*

**C. VI. § Veterum exemplo decima silvan-
tur.**

Item ex concilio Moguntinensi.

Decimas s. Deo, & sacerdotibus Dei dandas, Abraham
factis, & Jacob promissis infirmat; deinde lex statuit,
& omnes sancti doctores commemorant.

*¶ Non autem decima sunt reddenda à populo, si aliter dare eas
voluerint.*

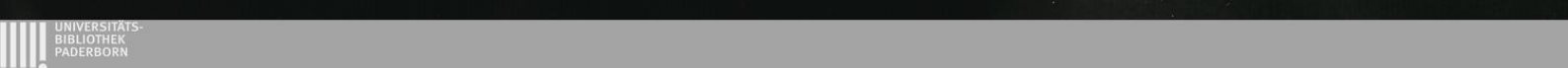
**C. VII. § Decima non sunt à populo redi-
menda.**

Unde in eodem concilio legitur.

Decimas s. quas populus dare non vult, nisi quoff-
bet munere ab eo redimantur, ab Episcopis prohi-
bendum est, ne fiat.

*¶ Burchardus & Ivo citant ex concilio Mediomatrici. Habetur
in Capitularibus lib. 5. cap. 46. Et in legibus Longobardis lib. 3.
tit. de decimis.*

*¶ a. al. recognoverit. b. Burchard. lib. 3. cap. 130. Ivo p. 3. cap. 196.
Pamm. l. 2. cap. 48. Levitic. 27. c. omnium decimarum bovis &
ovis &c. d. al. & quod mutatur, & quod mutatum est. e. Burch.
lib. 3. c. 133. Ivo p. 3. c. 199. Pamm. l. 2. c. 60. Lib. 5. Capit. c. 46. Et in leg.
Longobard. lib. 3. tit. de decimis. f. Burch. lib. 3. cap. 200. Pammor.
lib. 2. cap. 62.*

C. VIII. Quia decima Deo non redduntur, in- dicitur sicut accepit.

Item Augustinus lib. 30. homiliarum, hom. 47.

Majores nostri ideo copiosius abundabant, quia Deo decimas dabant, & Casari censum red- debant. Modo autem, quia discessit devotio Dei, accessit indiditio sicut. Nolumus partiri cum Deo decimas: modo autem totum tollitur. Hoc tollit sicut, quod non accipit Christus.

C. IX. Columbas vendit, qui ecclesiam indisciplinatus committit.

Item Origenes homil. 11. ad e. 21. Matthaei.

Et hoc diximus secundum simplicem intellectum. Intra morem autem talis dicemus: & primum quidem de templo, de quo per Prophetam dixit Deus. [Domus mea, domus orationis vocabitur.] Ergo secundum corporalem circumfessionem carnis, & secundum corporalem legis festivitates, & sacrificia consequenter, & templum Dei aestimabatur, quod ex lapidibus insensatis erat constructum; primum quidem a Salomone, deinde reparatum ab Esdra, postea vero post Christi adventum a Romanis destructum: & illa aestimabatur domus orationis: qua destructa, necesse est, ut Iudei, quali non jam habentes domum orationis, jam non habeant privilegium speculationis Dei, nec possint secundum legem Deo servire. Hoc ergo facto, omnia Christus ejecit in mysterio spiritualium actuum suorum: & tunc visibiliter fecit quod semper invisibiliter agit, ejicias vendentes de templo, & mensas nummulariorum evertens, & cathedras vendentium columbas ad corruptionem populi: ut non pro mundanis festivitates in nomine Dei celebrant, nec emptionibus & venditionibus vacent in loco non competenti, in quo non debent emere & vendere, sed orationibus vacare, qui con- gregantur quasi in domo orationis. Nunc autem arbitror templum Dei ex lapidibus vivis constructum, esse ecclesiam Christi. Sunt autem multi in ea, non sicut decet, viventes spiritualiter, sed secundum carnem militantes: qui & domum orationis de lapidibus vivis constructam faciunt speluncam esse latronum, actibus suis, non ecclesia Dei dignis, sed spelunca latronum. Qui enim considerat in multis ecclesiis talium Christianorum peccata, qui arbitrantur quatuor esse pietatem, & cum deberent de Evangelio vivere, secundum quod vivere decet servos Dei, hoc non faciunt, sed divitias, & multas possessiones acquirunt, nonne dicit speluncam latronum factam esse sub illis ecclesiam? ut recte dicat Christus ad eos propter dissipationem ecclesie sue. [Quia & utilitas in sanguine meo, dum descendo in corruptionem?] Item ipse per Osee & tali modo: [Vix mihi, quoniam factus sum sicut qui colligit stipulam in messe; & sicut qui racemum in vindemia, cum non sunt & botri, ad manducandum primogenita. Vix animae meae: qui perit timoratus a terra; & qui corrigit, in hominibus non est.] Et cum intellexisset Iesum dicentem talia, & Jugentem peccata nostra, aspice simul & illud, quod in Evangelio scribitur. [Cum vidisset Hierusalem, flevit super eam, & dixit, quia si cognovisses & tu.] Et firmiter flebit super Hierusalem, & rationabiliter flebit super ecclesiam, edificatam quidem, ut esset domus orationis, factam autem propter turpia lucra, & luxus quorundam (quod utinam non esset) Principum-populi, speluncam latronum. & infra. Et arbitror convenire verbum de venditoribus columbarum eis, qui tradunt ecclesias avaris, & tyrannicis, & indisciplinatis; & irreligiosis Episcopis, aut Presbyteris. Propter quod & cathedras tantummodo appellavit Evangelista everfas esse ab Iesu. Et utinam audirent

a Epist. ad Marth. 21. b Psal. 29. c Michaeam. orig. & est Michae. d ut sit botri. orig. e Luc. 9.

haec cum dicentis & admonitione scripturae, qui amantur de cathedris Moysi, in quibus sedent, & dantur omnes ecclesias columbarum, & traduntur vendentibus propositis, ad quos recte dicitur a Domino per Prophetam: [Principes populi mei non cognoverunt. Filii enim sunt ad malefaciendum, bene autem facere nesciunt.]

¶ Pro mundanis] Apud Origenem legitur, ut mundi festivitates in nomine Dei emptionibus & venditionibus vacent. Et hoc quidem propter gloriam non est: multa vero alia partim ex Originali, partim ex codicibus sunt emendata & locupletata.

Cum ergo ecclesia, & oblatione: earum non consistat, nisi in testate Episcoporum; patet profecto, quod non sunt ab aliis, quam de manu eorum.

C. X. Omnes basilicae ad eum pertinent Episcopum, in cuius territorio posita sunt.

Unde in Aurelianensi concilio l. cap. 17. statutum est.

Omnes d. basilicae, quae per diversa loca constructae sunt, vel quotidie constructur, placuit priorum canonum regulam, ut in eius Episcopum consistant, in cuius territorio positae sunt.

C. XI. Archiepiscopus, Archiepiscopus, propositus, vel decanus, nec officia, nec beneficia ecclesiastica sine consensu Episcoporum tribuantur.

Item Calixtus & Papa.

Nemo omnino Archiepiscopus, aut Archiepiscopus, five propositus, five decanus animarum, vel prebendas ecclesie sine iudicio vel consensu Episcoporum alicui tribuat: imo, sicut sanctis canonibus constitutum est, animarum cura, & pecuniarum ecclesie dispensatio in Episcopi iudicio & potestate permittitur, quis vero contra hoc facere, aut potestatem, quae Episcopi pertinet, sibi vindicare praesumpserit, in similibus arceatur.

C. XII. De manibus laici Episcopatus vel officii suscipere non debet.

Item Gregorius VII. in 8. generali synodo praesidentibus, cap. 1. & 2.

Si quis & deinceps Episcopatum vel Abbatum inter Episcopos vel Abbates habeat: vel nullus Episcopo seu Abbati, audientia concedatur, sed Episcopo gratiam beati Petri, & innotuit in ecclesia Romanus, quoniam locum, quem sub crimine & reprobationis, quam inobedientiae (quod est in ecclesia) cepit, respiciendo non deserit. Similiter etiam in prioribus ecclesiasticis dignitatibus constitutum est: Si quis Imperatorum, Regum, Ducum, Marchionum, Comitum, vel quilibet secularium potestatum, personarum investituram, vel in honore ecclesiasticae dignitatis dare praesumpserit, quod tenetur vinculo se esse sciat obstrictum.

¶ Sub crimine] Antea legebatur, sub crimine inobedientiae, quam ambitionis, ex qua ecclesia latrice cepit. Emendatum est ex consilio ipsius, & ab eo est licentia valde famulari Gregorio VII. in primo cap. 15.

a Matth. 23. b decenti. orig. c Hier. 40. d Psal. 112. Burch. 13. e. 8. f. 3. g. 10. e. d. ex consilio. Burch. f. Lib. 6. regeste eiusdem. g. Anst. l. 6. c. 7. d. d. p. 1. g. 1. i. investituram. orig.

C. XIII. ¶ Excommunicati subiacent, nec in vestimenta sicut fructum, qui de manu laici ecclesiarum suscipiunt.

Idem ibidem, cap. 3.

Quoniam a investitura ecclesiarum contra statuta sanctorum Patrum a laicis personis in multis partibus cognovimus fieri. & ex eo plurimas perturbaciones in ecclesia (modo nunquam sanctæ religionis) oriri, ex quibus Christiana religio concutatur, decernimus, ut nullus clericorum investituram Episcopatus, vel Abbatie, vel ecclesie de manu Imperatoris, vel Regis, vel alicujus laice personæ, viri vel femine suscipiat. Quod si presumpserit, recognoscatur investituram illam Apostolica auctoritate irritam esse, & seuque ad condignam satisfactionem excommunicationi subiacere.

C. XIV. ¶ De eodem.

Item ex Canone Apostolorum 31.

¶ Si quis Episcopus secularibus potestatibus usus, & ecclesiarum per ipsos obtineat, deponatur, & segregetur, omnesq; qui illi communicant.

¶ De hoc canon notatum est sup. dist. 63. omnis electio. in vest. 37. § 2.

C. XV. ¶ De eodem.

Item ex Chronico Anastasi bibliothecarii.

Sancti Theophilonicus Episcopo communicante ob mortem Imperatoris Anastasi Timotheo Constantino Episcopo, quem concilium Chalcedonense anathematizaverat, quadraginta Episcopi Ilyrici & Græci convenientes in unum, per professionem in scriptis factam, ut proprio metropolitano, discesserunt ab eo, & Romano mittentes, Romano communicare in scriptis professi sunt. & paulo post. d. ¶ Cum i Diocorsus (jussu) manus impositionem accepisset, recesserunt multitudines populorum e, dicentes, quia nisi secundum quod sanctorum continent Apostolorum canones fiat, non recipietur Episcopus. Principes enim inthronizaverant eum.

¶ Caput hoc acceptum est ex Chronico Anastasi bibliothecarii, in quo de Anastasio Imperatore narrat: multaq; ex ipso originati sunt emendati.

¶ ¶ Cum Diocorsus] Hæc est altera electio à prioribus, & ipsa facta non canonice, & potestate laica: nam prior est Timothei ad sedem Constantinopolitanam: hæc vero postior Diocorsus junioris ad Alexandriam. Veraq; verò à bibliothecario copiosè exponitur.

C. XVI. ¶ Excommunicatus qui per laicos ecclesias obtinet.

Item Paschalis Papa II.

¶ Si quis clericus, Abbas vel monachus per laicos ecclesias obtineat secundum sanctorum Apostolorum canones, & Antiocheni concilii capitulum, excommunicationi subiacet.

¶ Caput hujus & sequenti sensus est in fragmento manuscripto conlati apud Guardafallum à Paschali habiti anno Domini 1118, quod in bibliotheca Vaticana servatur. Nascetur etiam Gen. 36. narrat Paschalis apud Treas concilium habuisse: ubi inter multa sententiam de libera postremo electione, & de detractione laicorum in ecclesiasticas dignitates presumptione juxta predecessorum suorum auctoritate promulgavit.

¶ ¶ Antiocheni] In concilio Antiocheno nihil expressè statuitur contra eos, qui per laicos obtinent dignitates ecclesiasticas. Verum cap. 23. præcipitur, ut in Episcopo eligendo serventur jus ecclesiasticum: nempe ut non eligatur Episcopus, nisi cum synodo & iudicio Episcoporum: quibus verbis laici videtur excludi. In synodo

a Toly. lib. 1. tit. 4. Anselm. lib. 2. c. 73. b Dist. 63. omnis electio. Denodatus part. 2. Buch. lib. 3. cap. 109. Forp. c. 85. & part. 5. c. 119. c qui] orig. d Denodatus part. 1. e nûm. rusciorum. orig. & Can. Apst. 31.

autem dicens sananda, cap. 3. reperitur, & confirmatur Canon At postolorum.

C. XVII. ¶ Qui per laicos ecclesias obtinet, & qui manus imponit, communionem privetur.

Idem.

Constitutiones sanctorum canonum sequentes statimimus, ut quicumque clericorum ab hac hora in antea investituram ecclesie vel ecclesiastica dignitatis de manu laica accepit, & ipse, & qui ei manus imposuerit, gradus sui periculo subiacet, & communionem privetur.

C. XVIII. ¶ De eodem.

Idem.

Nullus a laicorum ecclesias, vel ecclesiarum bona occupet, vel disponat. Qui vero secus egerit, juxta beati Alexandri i capitulum ab ecclesie liminibus arceatur.

¶ ¶ Alexandri] In epistola Alexandri Papa primi nihil legitur, quod ad hæc rem pertinet. Verum in epistola Alexandri II. in qua synodum a se habitam repetit (que epistola ex variis codicibus descripta, Romano ex Hispania missa est) hæc inter alia habetur. Decima & primitia, seu vivorum & mortuorum oblationes ecclesiis Dei fideliter reddantur à laicis, & ut in dispositione Episcoporum sint: quas qui retinuerint, à sanctæ ecclesie communionem separantur. quod ferè est idem cum c. præcipitur. sup. ead. q. 2. ex Nicolao II.

C. XIX. ¶ De eodem.

Idem.

Sicut Domini vestimentum scissum non est, sed de eo sortiti sunt, ita nec ecclesia scindi debet, quia in unitate tota consistit. In potestatem ergo proprii Episcopi ecclesia reducatur, & ab ipso (sicut sacris canonibus cautum est) ordinetur. Alioquin & ecclesie ipsæ, & clerici earundem divinis destituantur officiis.

C. XX. ¶ Nullus clericus per laicos ecclesiam obtineat.

Idem Alexander Papa II.

Per laicos nullo modo quilibet clericus vel Presbyter obtineat ecclesiam, nec gratis, nec pretio. Nullus habitum monachi suscipiat, spem aut promissionem habens, ut Abbas fiat. Nullus Presbyter duas habeat ecclesias.

¶ Habetur in eadem epistola Alexandri II. paulo superius in c. nullus laicorum, citata. Nam statim post ver. separantur, sequitur, & ut per laicos, &c.

C. XXI. ¶ Singuli Episcopi suos habeant acononias.

Item ex concilio Chalcedonenfi, c. 26.

Quoniam b in quibusdam ecclesiis, utrumore comperimus, præter eæconomos, Episcopi facultates ecclesiasticas tractant, placuit omnem ecclesiam habentem Episcopum, habere æconomum de clero proprio, qui dispenset res ecclesiasticas secundum sententiam proprii Episcopi: ita ut ecclesie dispensatio præter testimonium non fit: & ex hoc dispargatur ecclesiastica facultates, & sacerdotio maledictionis 2 derogatio procuretur. Quod si hoc minime fecerit, divinis constitutionibus subiacet.

¶ ¶ Testimonium] In vulgari sequitur, Episcopi, que vox indulta est auctoritate manuscriptorum, & originali ex versione Dionysii, que concordat cum præfata, & Græcis verbis. Alia etiam nomina sunt emendanda.

¶ ¶ Maledictionis] Græcè est, & δαιμόνια τῶν ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων. Quod in Pricia versione est, & sacerdotali dignitati obretractio generetur.

a Toly. lib. 1. tit. 4. Anselm. lib. 2. c. 73. b Dist. 63. omnis electio. Denodatus part. 2. Buch. lib. 3. cap. 109. Forp. c. 85. & part. 5. c. 119. c qui] orig. d Denodatus part. 1. e nûm. rusciorum. orig. & Can. Apst. 31.

C. XXII. Laici non sunt constituendi economi, sed ex proprio clero eligendi. Item ex concilio Hispanensi II. cui intererat: *Idem, cap. 9.*

Nona actione didicimus quosdam ex nostro collegio contra mores ecclesiasticos, laicos habere in rebus divinis constitutos economos. Proinde pariter tractantes eligimus, ut unusquisque nostrum secundum Chalcedonensium & Patrum decreta, ex proprio clero economum sibi constituat. Indecorum est enim laicum vicarium esse Episcopi, & faculares in ecclesia iudicare. In uno enim eodemque officio non debet dispar esse professio. Quod etiam in lege divina prohibetur, dicente Moyses [Non arabis in bove simul & asino:] id est, homines diversae professionis in officio uno non sociabitis. Vnde & oportet nos & divinis libris, & sanctorum Patrum obedire praeceptis, constituentes, ut hi, qui in administrationibus ecclesiarum Pontificibus sociantur, discredere non debeant, nec professione, nec habitu. Nam coherere & conjungi non possunt, quibus & studia, & vota diversa sunt. Si quis autem Episcopus posthac ecclesiasticam rem, aut per laicalem procuratorem administrandam elegerit, aut sine testimonio economi gubernandam crediderit, vnde ut contemptor canonum, & fraudator ecclesiasticarum rerum, non solum Christo de rebus pauperum iudicabitur reus, sed etiam concilio manebit obnoxius.

C. XXIII. Non habeat laicus aliquid statuerendi in ecclesiasticis facultatibus. Item in synodo Romana tertia Symmachi Papae, cap. 3.

Non d placuit laicum statuendi in ecclesia (praeter Papam Romanum) habere aliquam potestatem: cuius obsequendum manet necessitas, non auctoritas imperandi.

C. XXIV. Ecclesiasticas facultates laici disponere non possunt. Item ibidem Eulalius Episcopus Syracusana ecclesia dixit.

Laicis & quavis religionis, nulla de ecclesiasticis facultatibus aliquid disponendi legitur attributa facultas.

C. XXV. Laicus sacrilegium habetur, qui discessionem, vel dominationem rerum ecclesiasticarum usurpat. Item Calixtus Papa.

Si quis principum vel aliorum laicorum dispositionem seu dominationem in rebus sive possessionem ecclesiasticarum sibi vindicaverit, ut sacrilegus iudicetur. Inter decreta Calixti, & ex quo citatur, non est inventum. Habetur in decreto Paschali II. manuscriptis, cap. 5. sed non est mutatum nomen Calixti: qui a Pontifice ipse, qui isdem fere temporibus fuerunt, frequenter eadem decreta suorum antecessorum repetebant.

C. XXVI. In ecclesia, quavis quae adificata, nihil sibi pro caetera vendit. Item Gelasius Papa Seneconsi Episcopi.

Placuit mentis amplectenda devotio est, qua se laicis nobis in re Iuliana & sui juris fundasse per-

^a Durch. lib. 1. cap. 19. Ivo p. 1. c. 107. ^b Cap. proximo superiore. ^c Deut. 22. ^d Sup. dist. 96. bene quidem. ^e Deu. de. p. 1. ^f An. l. 1. c. 9. ^g al. qu. ^h Et epist. 2. Stephani l. c. 9. ⁱ In decreto Paschali II. manuscriptis. ^j Poly. l. 8. tit. 1. ^k Deu. dist. p. 2. ^l al. donationem. ^m An. l. 1. c. 9. ⁿ al. Semitum. ^o al. Ioviniana.

hibetur ecclesiam, quam in honorem sancti Vincentii foris eius nomine cupit consecrari. Hanc igitur sanctissime (si ad tuam diocesim pertinere non videtur) ex more convenit dedicari, collata primus devotione solenni, quam ministris ecclesiae destinasse per tuos veneris testatur oblator, scilicet sine dubio praesentis aditum, qui omni Christo debetur, nullam dem se proprii iuris habiturum.

C. XXVII. De eodem. Idem.

Rigentius a vero & petitoria nobis indignatione suggestit, in re sua, quod Sextilianum vocatum, per eam se sanctorum Michaelis Archangeli, & Marcellini & Petri in vineis, & fundasse. Et in sanctissimo, si ad tua pertinet parochiam, benedictione supra memorata basilica solenni veneratione. Nihil tamen sibi fundator ex hac basilica novandum, nisi processionis aditum qui Christianissimis in commune debetur.

C. XXVIII. De eodem. Item Clemens episcopus, ad laudandum.

Eccliesiam d per congrua & utilia fructibus divinis precibus facere oportet, & in singulis sacerdotibus divinis orationibus Deo dicatis precibus ab omnibus venerari oportet, & non a quibus gravari.

C. XXIX. Laici Presbyteros de officio non ejiciant. Item Leo IV. & Carolus Regis.

Contra sanctorum Patrum censuras videtur, si saecularis vel laicus Presbyteros ab officio quibus tempore ordinationis eorum nominati & introducti fuerint, videtur & expellere. Si vero ecclesiarum ad inopiam vergere coeperint, ecclesiarum temporalis vix suffragia percipiant.

C. XXX. Fundatores ecclesiarum, si imperpetuum esse, ab istem alimentis accipiant. Unde in Toletano concilio IV. c. 27. legitur.

Quicumque fidelium devotione proprie ecclesiarum redacti fuerint ad inopiam, ab eadem ecclesiarum fragium vix pro temporis vita percipiant.

Si ergo ecclesiasticas facultates disponantur, laici, nullis manibus ecclesiarum ipsas quibuslibet ad regenda, vel alia auferre valent. Et hoc autem ad hoc, ut iuri fundatores ecclesiarum in eis habeant, vel quae ius vendendi, & consilii, & sacerdotum reverentiam, de ius vendendi, vel donandi, vel tenendi, perquam propriam.

C. XXXI. Haereticus qui ecclesiam cepit, & ipsi pro ea sollicitudinem gerere debent.

Unde in Canonibus invenitur concilio Toletano IX. c. 2.

Filius vel nepotibus, ac honorabilibus personis, qui contraxit vel ditavit ecclesiam, hanc bonae intentionis habere solentiam, ut in la-

^a Poly. lib. 3. tit. 12. ^b An. l. 1. c. 11. ^c al. p. 1. ^d De cons. dist. 1. ^e al. hereticus. ^f al. p. 1. ^g al. mittit.

tem seu ministrum aliquid ex collatis rebus prævident
defraudare, aut commonitionis honeste conventionem
compeſcant, aut Episcopo vel iudici corrigenda denun-
tiant. Quod si talia Episcopus agere tenet, metropoli-
tano eius hæc infirmare procuret. Si autem metropoli-
tanus talia gerat, Regis hæc auriibus intimare non disce-
rat. ¶ Ipsi tamen hæredibus in ejusdem rebus non
licet quasi juris proprii potestatem præferre, non rapi-
nam non fraudem ingerere, nec violentiam quamcumq.
præsumere: sed hoc solum in salutarem sollicitudinem
adhucere, quod aut nullam a noxam operatio nocens
attingat, aut multam h, vel aliquam partem salutaris
intercedit et assumat. Si quis verò deinceps hæc moni-
ta temerare præsumperit, & male rapta cum confusio-
ne restituet, & excommunicationis annus sententiam
sustinebit.

C. XXXII. ¶ Fundatores ecclesiarum ordina-
ndum in Episcopo offerant.

Item ex concilio Tolitano 9. cap. 2.

Decimus, ut quamvis fundatores ecclesiarum in
hæc vita superstitibus extiterint, pro eisdem locis cu-
ram permittantur habere sollicitam, atque rectores ido-
neos nisi eisdem basilicis iidem ipsi offerant Episcopi ordi-
nandos. Quod si tales forsitan non inveniuntur ab
eis, tunc quos Episcopus loci probaverit Deo placitos,
sacris cultibus instituat, cum eorum convenientia servi-
turos. Quod si ipseis 2 ejusdem fundatoribus, recto-
ribus ibidem præsumperit Episcopus ordinare, & ordina-
tionem suam irritam noviter esse, & ad verecundiam su-
am alios eorum loco (quos iidem ipsi fundatores con-
dignos elegerint) ordinari.

¶ Ordinandus ¶ Qui sequitur usq. ad vers. Quod si
ipseis, addita sunt ex ipso concilio.

¶ Spretis ¶ Sic etiam legitur in codice Laurenti regio: sed
non concilium edictum, & duobus codicibus Vaticanis; Quod
si superstitibus.

C. XXXIII. ¶ A Domino constructura mona-
stium non est auferendum.

*Item ex Romana synodo Eugenii II. & Leo-
nis IV. c. 21.*

Monasterium vel oratorium canonicè constructum à
Domino constructoris eo d invito non auferatur.
Necque illi Presbytero, cui voluerit, pro sacro officio
illius diocesis cum consensu Episcopi, ne malus existat,
commendetur.

C. XXXIV. ¶ De eodem.

*Item Gregorius Papa lib. 7. in dist. 1. Secundum Epi-
scopi Thawomitanum.*

Rationis & ordo non patitur, ut monasterium contra
voluntatem fundatorum ab eorum dispositione ad
arbitrium suum quis debeat vindicare.

¶ Apud Antiochenos ¶ in Polycarpo hoc eodem modo habetur.
In ipse autem epistola postea oratio ex superioribus, & sic legitur:
Quia rationis ordo non patitur, ut monasterium ipsum,
& maxime contra voluntatem fundatorum, ab eorum
dispositione ad arbitrium suum præteritum laica persona
subducatur, aut aliquid sibi in id jus debeat vindicare. Et
cum corpus ab eorum dispositione, significat monachi, de qui-
bus supra dicitur.

¶ Providentia tamen ¶ ad monitionem Episcopi à fundatoribus ec-
clesie honorari debent.

C. XXXV. ¶ Episcoporum providentia à funda-
toribus ecclesie honoratur.

Unde Gregorius.

Considerandum f. est de ecclesiis, quæ inter cohæ-
redes divite sunt, quatenus si secundum providen-

a al. in nullam. b al. in multam. c al. merces. d alit.
irritum. e Anselm. l. 1. c. 1. Polyc. l. 3. tit. 12. f lib. 3. Ca. c. 4. d.
& in regis. Longob. lib. 3. tit. de Episcopo & clericis, leg. 4. Ansel.
l. 1. c. 1. Burch. l. 3. c. 4. p. 3. c. 4. f.

tiam & admonitionem Episcopi cohæredes eas voluerint
tenere & honorare, faciant. Sin autem hoc contradi-
xerint, in Episcopi potestate maneat, utrum eas consistere
permittat, aut reliquias inde auferre velit.

¶ In capitularibus, & legibus Longobardis, & apud Burchar-
dum & Frontem, qui & ipsi citant in decreto Gregorii Papa, sic ha-
betur. De ecclesiis, quæ inter cohæredes divite sunt, con-
siderandum est, quatenus, &c. quia quoniam sententiam cla-
riorem redditor, visus est addenda, alio tamen ordine, ne vulgatum
capitulum vitiosum mutaretur. Antea legebatur; Considerandum
est, quatenus, &c.

¶ Honorare ¶ In vulgatis Longobardis est, honores
faciant.

C. XXXVI. ¶ Reliquia auferantur ecclesiis, si
plures hæredes de eis conten-
derint.

Item ex concilio Triburiensi 4. c. 32.

Si b plures hæredes contenderint de communi eccle-
sia, auferri jubet Episcopus reliquias sacras, & eccle-
siam claudi, donec communi consensu, & consilio Epi-
scopi statuatur ibi Presbyterum, & undevivat.

¶ 4. pars. ¶ Ut ergo ex his auctoritatibus colligitur, de manu
laicorum ecclesie recipienda non sunt, nisi cum consensu Episcopo-
rum; juxta illud concilii Moguntini primi - sub Carolo,
cap. 7.

C. XXXVII. ¶ Non liceat laicis Presbyteros
de ecclesia ejicere.

Laici d Presbyteros de ecclesiis non ejiciant, ne-
que e in eis constituant sine consensu Episcoporum
suorum.

C. XXXVIII. ¶ Absque Episcoporum consen-
su laici Presbyteros de ecclesiis non
ejiciant.

*Item ex concilio Colonienſi I. l.
c. 42.*

Inventum f. est, quod multi, arbitrii sui temeritate, &
quod est gravius ducti cupiditate, Presbyteris eccle-
siis, absque consensu Episcoporum ecclesias dant,
vel auferunt. Unde oportet, ut canonica regula servata,
nullus absque consensu Episcopi sui cultibus Presbytero
ecclesiam det: quam si justè adeptus fuerit, hanc non
nisi gravipula sua, & coram Episcopo canonica severi-
tate amittat.

¶ Sic ergo auctoritate Hieronymi decimas male possessis à laicis,
Episcopo consentiente licet monachis de manu laicorum recipere, &
eas perpetua stabilitate tenere; sic & ecclesias à laicis male detentas
cum consensu Episcoporum licet monachis ad ordinandum accipere, &
eius in perpetuum providere.

C. XXXIX. ¶ Sine voluntate Episcoporum deci-
mas vel ecclesias à laicis monachi non
suscipiant.

Unde Urbanus & Papa IV.

Decimas & ecclesias à laicis monachi non suscipi-
ant, absque consensu & voluntate Episcoporum.
Quod si aliter præsumptum fuerit, canonice ultioni
subiaceant.

C. XL. ¶ Nulli liceat in jus suum monasterium con-
vertere, alii tamen ad ordinandum tradere
illud valeat.

Item ex decreto Sylvestri b. Papæ.

Nemini i Regum aut cuiquam hominum in pro-
prium & jus liceat monasterium tradere, nisi ad
aliud monasterium, vel commutare, nisi cum alio mo-

a Sed ibi copiosius. b Anselm. l. 1. c. 71. Burch. l. 3. cap. 40.
c El simile, cap. 2. ex concil. Mediomatricis, itemque. Ivo par. 3.
c. 46. in c. 13. c. 2. d. Burch. l. 3. c. 111. Pann. l. 2. c. 47. Ivo p. 3. c. 57.
e al. neque constituat. f Burch. l. 3. c. 112. Ivo p. 3. c. 81. Pann. l. 2.
c. 46. g sup. ead. q. 2. c. ult. h al. Silvestri. In Cap. l. 3. c. 23.
i Polyc. l. 3. tit. 12. Burch. l. 3. c. 21. Ivo p. 3. c. 97. Ansel. l. 1. c. 91. k al.
proprium dicitur.

De voti reddenda. materio, vel quocunque commercio a vendere. Quod si factum fuerit, non valebit, sed ipsum monasterium in pristinum reformetur statum.

In capitularibus sic habetur. Nemini Regum, aut cuiquam hominum liceat monasterium tradere, vel commutare, vel quocunque commercio vendere.

Vendere. In locis indicatis hoc sequantur. Hoc etiam divina, & Apostolica, atque canonica sub anathematis poena sanxit auctoritas.

C. XLI. Episcopi & fratrum consilio monasterium ad meliorandum alii supponere nullus prohibetur.

Item ex b. decreto Bonifacii. Si in alium locum ponere, suum ad meliorandum & fratrum suorum: & dimitat Presbyterum in priori loco ad ministeria ecclesiarum.

C. XLII. Publica penitentia subiciantur, qui circumveniendos aliquos tendere presumpserunt.

Item ex concilio Moguntinensi. Constituit sane faceret iste conventus, ut Episcopi, sive Abbates, qui non in fructum animarum, sed in avaritiam & turpe lucrum inhiantes, quoslibet homines circumveniendos rotoderunt, & res eorum tali persuasione surripuerunt, penitentia canonice, utpote turpis lucri sectatores, subjaceant.

Hi vero qui illecebram depulerunt, in eo quod ceperunt, perseverare cogantur: res vero eorum hereditibus reddantur.

Capit. hoc a Burchardo etiam & Ivone recitatur ex Moguntino, & multo plenius, eodemque modo, quo ante legitur in Cabilon. c. 7.

C. XLIII. Sine voluntate fratrum aliquem de suis propinquis Abbas sibi substituere non valet.

Item ex concilio Tolitano. Congregatio debet sibi eligere Abbatem post Abbatem sui mortem, vel eo vivente, si ipsi discesserit vel peccaverit. Episcopus enim non debet Abbatem violententer retinere in loco suo. Ipse autem non potest alioquin ordinare de suis propinquis vel amicis sine voluntate fratrum.

CAUSA XVII.

Utrum Presbyter infirmitate gravatus sibi velle monachum dicitur: ecclesiam & beneficium in manus advenas renuntiavit. Postquam convalescit, mox se futurum monachum negavit, & ecclesiam & beneficium reposcit.

- 1. Hic primam queritur, utrum verus voti teneatur, an liceat ei a proposito sui cordis discedere.
2. Secundo, an ecclesia & beneficium ei reddenda sint, quae prius libera voluntate resignavit.
3. Tertio, si contigerit eum se & sua monasterio tradidisse, an licentia Abbatis liceret ei ad propria reverti.
4. Quarto, si sine licentia Abbatis retrò aliter, an sua sibi Abbate reddenda sint.

QUESTIO I.

Quid a voto discedere non liceat, multum auctoribus probatur. At enim Propheta: I. [Vovete, & reddite Domino Deo vestro.]

a. al. commento. b. al. ex eodem. c. Polyb. l. 3. tit. 22. Burch. l. 3. c. 26. Ivon. p. 3. c. 31. d. In Cabilon. 2. c. 7. 20. g. 2. confinitur. e. Burch. l. 6. c. 93. Ivon. p. 3. c. 111. f. al. ex eodem. g. Moguntino. h. Burch. l. 3. c. 26. Ivon. p. 7. c. 109. h. al. priora. i. Psal. 75.

C. I. Quae Deo voverunt, necesse est reddenda. Item Augustinus.

Vnt. quardam, quae etiam non voverentur debentur. Si quis enim etiam, quae nisi voverimus, non debentur, sed postquam ea Deo promittimus, necessario modo constringimur.

Huius capituli ipsa ratio. Verba non sunt inveniuntur Augustinum, sed ferè eadem habentur apud Casiodorum ad ad. ad vers. vovete, quem citat glossa ordinaria ad eam locum.

C. II. De eodem. Item Hieronymus a. Voventibus b. virginitatem non solum habere, sed etiam velle, damnabile est.

C. III. Dignus est supplicio, qui sibi suam vitam subtrahit a voto restituit. Item Gregorius in regulo, lib. 1. cap. 33. ad Venantium.

Ananias & pecunias Deo voverat, quas post delictum victus perlatione subtraxit. Sed qua morte perit, si quis, si ergo ille mortis periculo dignus fuerit, eos quos dederat nummos Deo abtulit, consilium pro tanto periculo in divino iudicio dignus erit, qui non timet, sed d. temeripsum, Deo omnipotentem, cuius est nachali habitu devoverat.)

C. IV. Ante Dei scilicet cadent, qui blasphemias committunt, agere reculant.

Idem super Ezechielum, lib. 1. tit. 11.

Qui bona agunt, si meliora agere deliberaverint, post deliberata non faciunt, licet in bono per se perseverent, in conspectu tamen Dei celebratione deliberatione. Item Paulus superius. Si sunt qui delinquere, & Dei servitio se subdere, & transgressis se refringere deliberant: sed cum post delictum alios cecidisse conspiciunt, se retrahendo, vitam perdunt.

Si ergo post votum quisque necessarius cogitur sistere, non est votum non solum habere, sed etiam velle, damnabile est, quod sacerdos iste ad executionem sui voti cogatur, non solum fieri, sed etiam velle monachum non fieri, si cogatur est. Quod vero inter voverentes iste computandus sit, pariter Augustinus e. dicens: [Dixi confitebor, &] non nisi ad salam promissionem peccata dimittit. Non enim pronuntiat ore, & tamen Deus iam audit in corde. Item pro opere reputatur. Sicut ergo Propheta inter voverentes, quia dixit, Ego confitebor; sic iste inter est, qui non quia dixit, siam monachus. Huic ita respondetur. Quod postquam corde conceperit, & etiam ore enuntiare voluit, obligatione se reum vult facere. Quia i. ego sibi proposuit, ut si simpliciter enuntiavit, non autem monachum, non est ad idit nec promissionem scripsit, nequaquam reus est votum.

I. Quia ergo in plerisque veteris exemplaribus votum quaestio secunda.

QUESTIO II.

C. I. Non cogitur aliquis in monasterium nisi professionem fecerit in manibus Abbatis.

Unde Alexander Papa secundus ait.

Gonfaldus f. Presbyter quondam in ardore fervore passionis preclusus, monachum se promissit: non tamen monasterium, aut

a. Aug. de bono viduaris, cap. 3. & glossa. ad c. 1. b. sup. dist. 27. voventibus. infr. 27. quæst. 1. in pariter. dist. 37. c. Ab. s. d. Sensus summatim reddimus. dist. 16. Aug. Casiodorus, & glossa ordinaria. penitentia, dist. 5. cap. 5. f. Ivon. p. 3. cap. 113. lib. 3. cap. 113.